

Zmiany w Karcie Nauczyciela w świetle niedawnego orzeczenia SN dot. czasu pracy nauczycieli

Piotr Majoch

12 czerwca 2025 r.

ZWIĄZEK
POWIATÓW
POLSKICH

Legislacyjne pomysły – zmiana Karty Nauczyciela

Proponowany **art. 35 ust. 1**

W szczególnych przypadkach wynikających z potrzeb szkoły nauczyciel może być obowiązany do odpłatnej pracy w godzinach nadwymiarowych zgodnie z posiadaną specjalnością, których liczba nie może przekroczyć $\frac{1}{4}$ tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. Przydzielenie nauczycielowi większej liczby godzin nadwymiarowych może nastąpić wyłącznie za jego zgodą, jednak w wymiarze nieprzekraczającym $\frac{1}{2}$ tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć.

Legislacyjne pomysły – zmiana Karty Nauczyciela

Proponowany **art. 35 ust. 3d pkt 2**

Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe przysługuje również w przypadku gdy:

niezrealizowanie przez nauczyciela przydzielonych godzin zajęć indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 20 ustawy – Prawo oświatowe, nastąpiło z przyczyn nie dotyczących nauczyciela, a nauczyciel był gotów do realizacji tych zajęć

Legislacyjne pomysły – zmiana Karty Nauczyciela

Proponowany art. 35 ust. 3e

Dla ustalenia wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe w tygodniach, w których przypadają dni usprawiedliwionej nieobecności w pracy nauczyciela [...] oraz w tygodniach [...], w których zajęcia rozpoczynają się w innym dniu niż poniedziałek lub kończą w innym dniu niż piątek – za podstawę ustalenia liczby godzin nadwymiarowych przyjmuje się tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć [...], pomniejszony o $\frac{1}{5}$ tego wymiaru lub $\frac{1}{4}$, gdy dla nauczyciela ustalono czterodniowy tydzień pracy, za każdy dzień nieobecności w pracy lub dzień ustawowo wolny od pracy. Liczba godzin nadwymiarowych, za które przysługuje wynagrodzenie w takim tygodniu, nie może być jednak większa niż liczba godzin przydzielonych w planie organizacyjnym.

Legislacyjne pomysły – zmiana Karty Nauczyciela

Korzystniejsze ukształtowanie odpraw przysługujących nauczycielom przechodzącym na emeryturę.

Wyeliminowanie przypadków przydzielania nauczycielom zastępstw za nieobecnych nauczycieli do realizacji w czasie, w którym powinni oni realizować zajęcia w ramach obowiązującego ich tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć.

Skrócenie okresu zatrudnienia nauczyciela początkującego posiadającego wymagane kwalifikacje na podstawie umowy o pracę na czas określony z dwóch lat szkolnych do jednego roku szkolnego.

Legislacyjne pomysły – zmiana Karty Nauczyciela

Doprecyzowanie przepisów dotyczących dokonywania oceny pracy po rozwiązaniu lub wygaśnięciu stosunku pracy albo przeniesieniu do innej szkoły, w przypadkach gdy nauczyciel miał ustaloną ocenę pracy we wcześniejszych miesiącach.

Zmiana okresu, za jaki jest dokonywana ocena pracy nauczyciela mianowanego, który zamierza ubiegać się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego.

Doprecyzowanie art. 10 ust. 7 określającego przypadki, w jakich można zatrudnić nauczyciela na podstawie umowy o pracę na czas określony, przez enumeratywne wyliczenie w tym przepisie nauczycieli, którzy mogą być zatrudnieni na jego podstawie.

Źródła finansowania... ?

Zgodnie z reformą finansowania jednostek samorządu terytorialnego wprowadzoną ustawą z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego głównym źródłem dochodów JST są dochody podatkowe, zaś subwencje z budżetu państwa mają charakter uzupełniający. Poziom uzupełnienia dochodów subwencją ogólną zależy m.in. od poziomu potrzeb oświatowych. Kwoty potrzeb oświatowych są elementem kalkulacyjnym brany pod uwagę w kształtowaniu poziomu dochodów JST w danym roku budżetowym oraz w odróżnieniu od subwencji oświatowej nie są częścią budżetu państwa.

Art. 50 ust. 2 ustawy o finansach publicznych

Projekt ustawy skutkującej zmianą poziomu dochodów lub wydatków jednostek samorządu terytorialnego wymaga:

- określenia wysokości skutków tych zmian,
- wskazania źródeł ich sfinansowania,
- zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Uwagi ZPP

- Pilna konieczność wprowadzenia do Karty Nauczyciela przepisu nt. okresów rozliczeniowych, w których następuje rozliczenie godzin nadliczbowych.
- Dokładne i wiarygodne wskazanie źródeł finansowania dodatkowych obowiązków samorządów – z uwzględnieniem tego, z jak dużą luką w finansowaniu oświaty mamy do czynienia.
- Wykluczenie możliwości podwójnego płacenia za jeden rodzaj pracy.

Uwagi ZPP

- Wskazanie szczegółowej metodologii wyliczania liczby godzin ponadwymiarowych oraz potrącania nieobecności dla nauczycieli o uśrednionym pensum, których ustalony plan zajęć w pewnych okresach roku nie odpowiada obowiązującemu tygodniowemu wymiarowi zajęć.
- Umożliwienie przydzielenia nauczycielowi (za jego zgodą) $\frac{3}{4}$ tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć.
- Wprowadzenie dodatku stażowego po przepracowaniu 5 lat.

Do tej pory większość naszych uwag nie została uwzględniona przez MEN, a ponadto – m.in. z racji długiego oczekiwania na uzasadnienie uchwały SN – nie otrzymaliśmy niektórych informacji koniecznych do wypracowania porozumienia.

Z tych przyczyn, na obecną chwilę Związek Powiatów Polskich skłania się ku **opinii negatywnej**.

III PZP 3/24 – uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 26 lutego 2025 r.

Uzasadnienie tego orzeczenia było długo nieznane, przez co niemożliwe było poznanie dokładnych motywów zapowiadanych zmian w obowiązujących przepisach.

-Chcemy przez najbliższe miesiące skoncentrować się na wypracowaniu modelu, który pozwoli w sposób godny, staranny i właściwy płacić nauczycielom za godziny pracy, którą wykonują i zniwelować napięcia w liczeniu godzin pracy nauczyciela -
Min. Edukacji Barbara Nowacka na konferencji prasowej 21 maja 2025 r.

Uchwała składu 7 sędziów SN została wydana na kanwie
postanowienia SN z dnia 17 kwietnia 2024 r. (sygn. I PSKP 24/23)

Pytanie prawne, na który odpowiadał Sąd Najwyższy, brzmiało:

Czy problematyka pracy w godzinach nadliczbowych nauczycieli została wyczerpująco uregulowana w przepisach ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela - czy też należy do niej odpowiednio stosować, na podstawie art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela, przepisy Rozdziału V Działu Szóstego Kodeksu pracy?

Tak było...

Sąd Najwyższy podkreślił całkowitą odrębność systemu czasu pracy nauczycieli od kodeksowego (wynikającego z przepisów k.p.) czasu pracy.

[...]

Pozostałe rodzaje zajęć (inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów, zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym...) – są nienormowane.

Powyższe rozważania doprowadziły Sąd Najwyższy do wniosku, że czas pracy nauczycieli w Kracie Nauczyciela został uregulowany całościowo, co wyklucza sięganie do art. 91c ust. 1.

W ocenie Sądu Najwyższego, w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, kategoryczne rozstrzygnięcie, że czas pracy nauczycieli został całościowo uregulowany w przepisach Karty Nauczyciela, przedstawione w przytoczonych orzeczeniach budzi jednak poważne wątpliwości.

Przed wszystkim wskazać należy, że Sąd Najwyższy w przywołanych orzeczeniach nie rozstrzygał o kwestiach związanych z wynagrodzeniem za godziny nadliczbowe, lecz w przedmiocie zastosowania do sytuacji nauczycieli art. 130 § 2 i 3 k.p.

Wobec tego, Sąd Najwyższy nie badał w nich problematyki związanej z przekroczeniem normy tygodniowej czasu pracy nauczyciela.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2023 r. (sygn. I PSKP 26/23)

W Karcie Nauczyciela brakuje także instytucji godzin nadliczbowych. Akt ten posługuje się odrębną instytucją godzin ponadwymiarowych, które pozostają w relacji wyłącznie do tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (art. 35 ust. 2). Instytucja godzin ponadwymiarowych nie występuje w Kodeksie pracy.

Godziny ponadwymiarowe inaczej niż godziny nadliczbowe są wcześniej ustalone - wynikają z planu zajęć.

Aktualne stanowisko SN (wyciąg z uzasadnienia uchwały z 26 lutego 2025 r.)

[...] przy ocenie, czy Karta Nauczyciela (ustawa mająca charakter pragmatyki służbowej) zawiera regulacje wyłączające odpowiednie stosowanie przepisów ogólnych (Kodeksu pracy), należy kierować się zasadą, zgodnie z którą dla uznania, że określona sprawa nie została uregulowana w Karcie Nauczyciela, nie wystarcza jedynie brak stosownej regulacji w tej ustawie, który stanowiłby odpowiednik konkretnego przepisu Kodeksu pracy, ale liczy się przede wszystkim ustalenie, czy treść fragmentarycznego uregulowania zamieszczonego w pragmatyce służbowej, rzeczywiście zastępuje odpowiednie instytucje Kodeksu pracy.

Aktualne stanowisko SN (wyciąg z uzasadnienia uchwały z 26 lutego 2025 r.)

[...] analiza Karty Nauczyciela nie pozwala na twierdzenie, że wszystkie aspekty związane z czasem pracy zostały w niej uregulowane w sposób zupełny. Przyjęcie założenia, że regulacja godzin nadliczbowych wyklucza stosowanie przepisów kodeksowych o czasie pracy w godzinach nadliczbowych, zmuszałoby do twierdzenia, zgodnie z którym do nauczycieli nie stosuje się także innych przepisów gwarancyjnych, przewidzianych Kodeksem pracy.

Związek Powiatów Polskich trzyma rękę na pulsie i będzie uczestniczył w dyskusji nt. uchwały SN oraz jej konsekwencji podczas najbliższego posiedzenia **Zespołu Edukacji, Kultury i Sportu KWRiST**, a także na kolejnych posiedzeniach i w korespondencji ze stroną rządową.

Dziękuję za uwagę

ZWIĄZEK
POWIATÓW
POLSKICH